

วารสารบริหารการศึกษา มศว
ปีที่ 13 ฉบับที่ 24 มกราคม – มิถุนายน 2559

รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

INSTRUCTIONAL SUPERVISION MODEL FOR DEVELOPING STUDENT QUALITY IN BASIC EDUCATION SCHOOLS

ฉัตรชัย จูมวงศ์^{1*}, วาโร เฟ็งสวัสดิ์², ชไมพร รักษาสุข³, สมพร หลิมเจริญ⁴

Chatchai Joomwong^{1*}, Waro Pheangsawat², Chamaiporn Rugsasook³, Somporn Limjalern⁴

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁴ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสังเคราะห์กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของรูปแบบ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาแนวทางการนิเทศจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 8 คน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พัฒนารูปแบบโดยใช้กระบวนการอิงผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและครูผู้สอน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและ 2) การยืนยันรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 คนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย เป็นผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1.องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ กระบวนการนิเทศ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

2. รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เข้าใจตรงกัน 2) แบ่งปันความรู้ 3) มุ่งสู่การแก้ไข 4) ร่วมใจวางแผน 5) สร้างแกนนำการปฏิบัติ 6) เร่งรัดส่งเสริม 7) ต่อเติมตอบสนอง ภายใต้เงื่อนไข หลักการการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ การมีเป้าหมายและจุดเน้นร่วมกัน การทำงานอย่างเป็นระบบ การสะท้อนผลการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. การยืนยันรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ รูปแบบการนิเทศ การจัดการเรียนรู้ คุณภาพนักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to develop an instructional supervision model to develop student quality in basic education schools by synthesizing a framework and components of the model from relevant documents and studies, as well as studying supervision guidelines from an in-depth interview with 8 experts in instructional supervision, which comprised of

educational supervisors and school directors selected by purposive sampling. The tool employed was an unstructured interview form. Data was processed with content analysis method. The model was then developed by connoisseurship from 9 experts, namely educational supervisors, school directors, educational administrators and teachers, selected through purposive sampling. The tool used was a connoisseurship seminar minutes. Data was then also processed through content analysis; 2) to verify the author's instructional supervision model to develop student quality in basic education schools by 61 subjects who were directors of the educational administration supervision section in primary educational service area offices in North-eastern region, selected through simple random sampling. The tool used was a set of rating-scale questionnaire. Data was analyzed by using frequency, mean and standard deviation.

The results of the study were as follows.

1. The components of the author's instructional supervision model to develop student quality in basic education schools consisted of background and importance, principles and concepts, objectives, supervision procedure and condition of success.
2. The supervision procedure of the author's consisted of 7 steps, which were 1) Clarifying 2) Sharing 3) Problem solving 4) Planning 5) Practice 6) Reinforcing and 7) Reflecting. This procedure was conducted under the principles of relationships with trust and rapport, focusing goal, systematic working approach, reflection, and on-going development.
3. The verification of the author's instructional supervision model to develop student quality in basic education schools found that the overall suitability of the developed model was at the highest level. The benefits, suitability and possibility were at the high level.

KEYWORDS: supervision model, instructional management, student quality

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไปในความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 ได้สรุปไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุขได้นั้น นับว่าเป็นภารกิจที่ทำทวยความสามารถของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาดลอดทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ให้หันมาร่วมมือกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง [1]

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาของชาติได้กำหนด ให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552–2561 [2] โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะ อย่างรอบด้าน เป็นภูมิคุ้มกันพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในการดำรงชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554–2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554)[3] ตัวอย่างที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นระบบ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม มีความสามารถในการแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม จากนโยบายดังกล่าว ทุกภาคส่วนจึงต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพที่ใช้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน แก้ไขปัญหา และบูรณาการการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละระดับชั้นและวัยของผู้เรียน

นอกจากนี้สถานการณ์ในโลกยุคปัจจุบันซึ่งก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เป็นยุคของความเร็วและความทันสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิด และความเชื่อของกลุ่มคนหรือบุคคลในสังคม จะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่ อย่างมีวิจรรณญาณ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งช่วยหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆรอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมาก ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีเมื่อจบการศึกษาขึ้นพื้นฐานไปแล้วอาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์จิตใจและมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนมีคุณภาพเป็นภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และสามารถตั้งรับต่อการก้าวรุกรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สมรรถนะดังกล่าว เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การที่จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ ในอนาคตได้ การจัดการศึกษาซึ่งภาครัฐมีส่วนรับผิดชอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยมีกระบวนการเรียนการสอนเป็นแกนกลางหรือกระบวนการหลัก ส่วนกระบวนการบริหารและ

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนรู้มุ่งไปสู่คุณภาพ ดังนั้น เรื่องการนิเทศการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารนำวิธีการของการนิเทศการศึกษามาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยิ่งขึ้น [4]

การนิเทศการจัดการเรียนรู้ว่ามีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะสูงพอที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ จึงกล่าวได้ว่าครูเป็นบุคคลสำคัญและอยู่ใกล้ชิดผู้เรียนที่คิดออกแบบค้นหาแนวทางเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้มากที่สุด ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ได้มุ่งไปที่การยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ครูในโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้กับนักเรียนน้อยมาก อาจเป็นเพราะมีนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป ที่ยึดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เป็นเกณฑ์หรือตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงความสามารถในการบริหารและพัฒนาการศึกษา จึงทำให้ครูไม่ได้จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างรอบด้านและสมดุล อีกทั้งครูยังขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียน [5] ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยการนิเทศการศึกษาซึ่งถือเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาครูให้เกิดศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อยืนยันรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

วารสารบริหารการศึกษา มศว

ปีที่ 13 ฉบับที่ 24 มกราคม – มิถุนายน 2559

~ 46 ~

การวิจัยรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญดังนี้

1. ได้รู้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีระบบสำหรับผู้นิเทศนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม
2. ได้กรอบแนวคิดในการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ศึกษาในบริบทของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยการวิจัยเอกสาร (Documentations) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ กับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในการนิเทศการศึกษา พัฒนารูปแบบด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) ในการยืนยันรูปแบบด้วยการประเมินความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์สูงในการนิเทศการศึกษา กลุ่มเป้าหมายโดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษามาก (Information-rich Case) โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากการจัดกลุ่มประชากรเป็นรายภูมิภาค ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ใช้แบบบันทึกข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู

จำนวน 9 คน วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารรายงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยประมวลผลการสังเคราะห์เอกสาร ข้อมูลเนื้อหาสาระ และองค์ความรู้จากการศึกษาที่ได้ทั้งหมดโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นข้อคำถามเดียวกันผู้ให้ข้อมูลมีหลายกลุ่มผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาและหาความถี่เกี่ยวกับแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่วิเคราะห์ (Categorizing) สร้างและพัฒนาแนวเรื่อง (Developing Theme) เมื่อได้แนวเรื่อง ผู้วิจัยได้จัดประเภทและหมวดหมู่ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) เข้าใจตรงกัน (Clarifying) 2) แบ่งปันความรู้ (Sharing Knowledge) 3) มุ่งสู่การแก้ไข (Problem Solving) 4) ร่วมใจวางแผน (Planning) 5) สร้างแกนนำการปฏิบัติ (Practice) 6) เร่งรัดส่งเสริม (Reinforcing) 7) ต่อเติมตอบสนอง (Reflecting) ภายใต้อิทธิพลของ 8) เสื่อใจ หลีกเลี่ยงการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (Trust and Rapport) การมีเป้าหมายและจุดเน้นร่วมกัน (Focusing) การทำงานอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) การสะท้อนผลการ

เรียนรู้(Reflection) และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (On-going Development) ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ : รูปแบบการมีเพศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การยืนยันรูปแบบการมีเพศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการมีเพศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยขอเสนอผลอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบการมีเพศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ พบว่าร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ พบว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 [6] ที่

กำหนดให้คุณภาพผู้เรียนเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เป็นภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากการครอบงำ ความคิดของสื่อเทคโนโลยีและสามารถตั้งรับต่อการก้าวรุกรทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน แต่ครูมีภาระงานมากขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง จึงจำเป็นต้องได้รับการนิเทศช่วยเหลือจากผู้นิเทศ สอดคล้องกับ การให้สัมภาษณ์ของวัชรฯ เล่าเรียนดี [7] เมื่อคราวผู้วิจัยได้ไปขอสัมภาษณ์เชิงลึก ที่กล่าวว่า “.....การนิเทศการสอน ปัจจุบันและอนาคตจะมีความจำเป็นมากขึ้น เพราะขอบข่ายความรู้ แต่ละวิชา มีการแตกแขนงมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการนำไปใช้ในการทำงานในวิชาชีพ กับการดำรงชีวิตในสังคม มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตประจำวันทุกด้าน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง วิถีดำรงชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน จึง จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ผู้นิเทศจึงต้องมีวิสัยทัศน์ ท้นต่อเหตุการณ์ มองไปข้างหน้าให้ไกล คาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้น ด้วยเหตุด้วยผล พร้อมกับคิดหาวิธีการแก้ไข ป้องกันและพัฒนาในเวลาเดียวกัน...” ดังนั้นการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนนับว่ามีความสำคัญในการที่จะช่วยครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และคุณลักษณะตามที่ต้องการ

1.2 หลักการแนวคิด พบว่า การนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการแนวคิด การนิเทศอย่างมีระบบ (Systematic) ทั้งนี้เนื่องจาก Cogan , Good Harris และPage & Wosket [8],[9],[10],[11] ได้เสนอว่า การนิเทศการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ควรมีกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีการเคลื่อนไหวที่เป็นพลวัตร (Dynamic) นั่นก็คือการนำวงจรคุณภาพ (Quality Loop) หรือวิธีการระบบ (System Approach) มาใช้ในการดำเนินการนิเทศการเรียนการสอน ให้มีความสามารถในการปรับตัว และการมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเมื่อเผชิญกับสิ่งที่ทำทำยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัชรฯ เล่าเรียนดี [7] ที่สรุปว่าการนิเทศการสอน เป็นวิธีการที่มุ่งเน้นการช่วยปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครู โดยตรง โดยใช้เทคนิควิธีการนิเทศที่หลากหลาย เน้นความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ หลักการทำงานร่วมมือกัน (Collaborative) ด้วยสมัครใจ มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง การประสานปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติ

โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือคุณภาพของนักเรียน ภายใต้บรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับ Brookfield [12] กล่าวถึงหลักการปฏิบัติการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยยึดหลักการส่งเสริมพัฒนาการของการเรียนรู้ ที่คำนึงถึงธรรมชาติและศักยภาพของมนุษย์ ในการเริ่มต้นวิธีคิดใหม่ๆ ให้แก่ครู สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการของ กลี๊กแมน และคณะ [13] ที่ผสมผสานปรัชญาการศึกษาและหลักการความเชื่อเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ไปสู่วิธีการนิเทศที่หลากหลายวิธี ทั้งนี้จะเห็นได้จาก Fullan [14] ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าในวัยผู้ใหญ่ (Adult) ควรจะบูรณาการและนวัตกรรมการสอนเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม (Past Experience) จะทำให้การเรียนการสอนมีความเหมาะสม

1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศ พบว่า รูปแบบการนิเทศนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อพัฒนาครูให้สามารถออกแบบการจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ และ 3) เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจของครูต่อการออกแบบและจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ สมาน อัสวภูมิ, วัชรรา เล่าเรียนดี และ นิรมล คู่จินดา [15],[7],[16] ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำนองเดียวกันว่า “...จุดประสงค์ในการนิเทศการสอน เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือครูให้ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ...” ซึ่งสอดคล้องกับพรทิพย์ เทียวพานิชย์กิจ, สุเทพ เมฆ, ชารี มณีศรี และ สุรวิช แก้วอำไพ [17],[18],[19],[20] ได้เสนอว่า การนิเทศการสอน เป็นกระบวนการที่คนกระทำกับคน คือผู้นิเทศกระทำกับผู้สอน เป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศการสอนดังกล่าว

1.4 กระบวนการนิเทศ ของรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการนิเทศประกอบด้วย

1.4.1 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ทั้งนี้เนื่องจากหลักการนิเทศแบบร่วมมือ ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะร่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานตลอดเวลา การสร้างความเข้าใจตรงกัน ผู้นิเทศจะต้องทำความเข้าใจกับปัญหาที่ครูพูดถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน โดยพยายามกระตุ้นให้ครูระบุนสาเหตของปัญหาและประเด็นปัญหาได้ชัดเจน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวถึงเรื่องนี้ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ สมาน อัสวภูมิ, วัชรรา เล่าเรียนดี, นิรมล คู่จินดา และ วิชัย กันหาชน [15],[7],[20],[16],[21] ต่างมีความเห็นพ้องต้องกัน โดย ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศว่า “...จะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันด้วยการสร้างความตระหนักให้แก่ครูให้มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับครูจะต้องประกอบด้วย ความรู้ ทักษะการสอน และเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการสร้างรูปแบบการนิเทศครูก็เท่ากับการหารูปแบบการสร้างเจตคติ หรือความตระหนักเรื่องการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างไรนั่นเอง...” ดังนั้น การนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ควรศึกษานโยบาย เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพนักเรียน กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ศึกษาสภาพ สถานการณ์ที่เป็นอยู่เพื่อตัดสินใจเลือกประเด็นที่จำเป็นต้องการพัฒนา

1.4.2 การแบ่งปันความรู้ (Sharing) เนื่องจากครูแต่ละคนมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน วิธีให้ความรู้แก่ครูก็ควรจะใช้วิธีแตกต่างกัน ดังที่ กลี๊กแมน และคณะอื่นๆ [13] เสนอว่าครูที่มีระดับการพัฒนาดำ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความผูกพันต่อภาระหน้าที่น้อย มีวิธีคิด การให้เหตุผลแบบเดิมๆ ต้องการพัฒนาน้อย ฟังพอใจในสิ่งที่เป็นอย่างผู้ นิเทศจำเป็นต้องใช้วิธีนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูลในการปฏิบัติ (Directive Approach) ในกรณีที่ครูมีระดับการพัฒนาในระดับปานกลาง มีความสนใจ ตั้งใจสอน มีความรู้และความผูกพันต่อภาระหน้าที่ระดับปานกลาง ต้องการพัฒนาดตนเอง ผู้นิเทศควรพิจารณาใช้วิธีนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Approach) ส่วนครูที่มีระดับการพัฒนาสูง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ได้ดี ต้องการอิสระในการพัฒนาดตนเอง นำตนเองได้ ผู้นิเทศควรพิจารณาใช้วิธีนิเทศแบบไม่ชี้นำ (Nondirective Approach) ดังนั้นการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศสะท้อนประสบการณ์ การแก้ปัญหา วิธีที่เคย

ประสบผลสำเร็จ วิธีที่ไม่ประสบผลสำเร็จ มีแบบสรุปข้อมูล
เรื่องราว วิธีแก้ปัญหาคณภาพนักเรียนของครู จะช่วยให้การนิเทศมี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4.3 การมุ่งสู่การแก้ไข (Problem solving) ทั้งนี้
เนื่องจาก ครูได้รับการกระตุ้นในชั้นแบ่งปันความรู้ ด้วยการให้ครู
สะท้อนประสบการณ์ การแก้ปัญหา ทั้งวิธีที่ประสบผลสำเร็จ และ
วิธีที่ไม่ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ วิชาเร เล่า
เรียนดี [7] ที่ให้ข้อเสนอแนะในการช่วยเหลือครูแก้ปัญหา ด้วยวิธี
นิเทศแบบชี้นำควบคุม หรือชี้นำให้ข้อมูลแบบร่วมมือ และแบบไม่
ชี้นำตามความแตกต่างของครูแต่ละคนแล้ว ดังนี้ “ ในกรณีที่เป็น
ครูที่ต้องนิเทศแบบชี้นำควบคุมผู้นิเทศต้องพยายามคิดพิจารณา
แนวทางที่เป็นไปได้ในการช่วยเหลือให้ครูเหล่านั้นแก้ปัญหาได้
โดยคิดหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมที่สุดก่อนนำเสนอให้ครู หรือ
คิดเสนอแนวทางหลายๆแนวทางให้ครูได้เลือกพร้อมกับให้เหตุผล
ในกรณีที่ต้องนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล สำหรับครูที่ต้องใช้วิธีนิเทศ
แบบร่วมมือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการแลกเปลี่ยน

ข้อเสนอแนะ แนวทางใหม่ๆหลายๆแนวทางก่อนที่จะร่วมกันสรุป
วิธีแก้ปัญหาก็เป็นไปได้และเหมาะสม ส่วนครูที่เหมาะสมจะใช้วิธี
นิเทศแบบไม่ชี้นำ ผู้นิเทศกระตุ้นให้ครูลองหาวิธีแก้ปัญหาหรือ
แนวทางปฏิบัติอื่นๆด้วยตนเอง สอบถามทางเลือก เปรียบเทียบ
อธิบายเหตุและผลที่จะเกิดขึ้น ในการใช้แต่ละวิธี...” ดังนั้น
รูปแบบนิเทศพัฒนาครูให้สามารถคิดแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม
กับสถานการณ์ปัญหาที่ตรงกับนักเรียนของตนได้ ต้องสนับสนุนทั้ง
การให้ข้อมูลด้วยการให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ด้วยวิธีที่เหมาะสม และการให้ครูได้เลือกวิธีปฏิบัติด้วยตนเอง จาก
การจัดประสบการณ์ต่างๆ

1.4.4 การร่วมใจวางแผน (Planning) เป็น
กระบวนการวางแผนคิดว่า จะทำอะไรบ้าง กำหนดแผนงานว่าจะทำ
ที่ไหน เมื่อไหร่ รวมทั้งกำหนดจุดประสงค์ คาดคะเนผลในการทำงาน ดังที่ สจัด อุทรานันท์ [22] ที่เสนอว่า เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศ
และผู้รับการนิเทศ ประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหา ความ
ต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนขั้นตอนปฏิบัติงาน
นิเทศซึ่งสอดคล้องกับงานการนิเทศเพื่อพัฒนาวิชาชีพ การนิเทศที่มี
ประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จนั้น ควรให้ครูได้มีส่วนร่วมใน
การ วางแผน เลือกกิจกรรมพัฒนา มีการติดตามช่วยเหลืออย่าง
ต่อเนื่อง โดยที่โรงเรียนมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ ในการนำความรู้

ทักษะไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมใน
การจัดดำเนินการพัฒนาครู สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของ
ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำสัมภาษณ์เชิงลึกเช่นเกษร ทองแสน, ระพิน
สุวรรณมุข และจันทร์เพ็ญ ปุณณวงศ์[23],[24],[25] อย่างไรก็ตาม
นิรมล ผู้จินดา[16] เสนอว่าต้องให้ครูยึดมาตรฐาน ตัวชี้วัดใน
หลักสูตรฯ จัดทำหน่วยการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพ
นักเรียน เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและอย่าไปเพิ่มภาระให้แก่ครู....
และหาวิธีนิเทศที่เหมาะสม เช่น การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศ
แบบพัฒนาการ...” ดังนั้น กิจกรรมการวางแผนสำหรับการนิเทศ
การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานนั้น ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรร่วมกันวิเคราะห์
แนวโน้มคุณภาพนักเรียน วิเคราะห์โอกาส ความเป็นไปได้
อุปสรรค ความพร้อมสำหรับนำมากำหนดเป้าหมายการนิเทศ

1.4.5 การสร้างแกนนำการปฏิบัติ (Practice)
ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการ
เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น
จัดเป็นการพัฒนาทักษะด้านเทคนิควิธีและเป็นการพัฒนาวิชาชีพ
ของครูอย่างหนึ่ง ในเรื่องนี้ กลี๊กแมน และคนอื่นๆ [13] ได้เสนอ
รูปแบบการพัฒนาทักษะที่ พัฒนาโดย Joyce and Showers ว่าควรมี
ขั้นตอน การนำเสนอสาระความรู้และทักษะ การสาธิตทักษะ การ
ฝึกปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ
(Feedback) และการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนและการติดตามช่วยเหลือ
(Coaching) ดังนั้นการสร้างครูแกนนำ (Master Teachers) โดยการ
ช่วยเหลือครูเป็นบทบาทของวิทยากร ครูพี่เลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญ (Expert
หรือ Mentor) ผู้นำทีมการสอน จะช่วยครูให้พัฒนาตนเองเพื่อ
ช่วยเหลือครูคนอื่นๆต่อไป ดังนั้นในการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อ
พัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นิเทศและผู้รับ
การนิเทศควรร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดปฏิทิน
การนิเทศ เพื่อให้ครูดำเนินการดังนี้ 1) ครูจัดการเรียนรู้ตามแผนการ
จัดการเรียนรู้ 2) สังเกตการสอนและสะท้อนผล 3) ทบทวนการ
ดำเนินงาน และ 4) ปรับปรุงการดำเนินงาน สื่อและเครื่องมือที่ควร
ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ คู่มือการนิเทศ แบบสังเกตการสอน

1.4.6 การเร่งรัดส่งเสริม (Reinforcing) ทั้งนี้
เนื่องจาก กลี๊กแมน และคนอื่นๆ [13] ได้เสนอว่า การกระตุ้นและ
เสริมแรง (Reinforcing) สำหรับผู้รับการนิเทศแบบชี้นำควบคุม ผู้
นิเทศควรพยายามทบทวนและพูดคุยถึงความคาดหวัง สิ่งที่ต้อง

ปฏิบัติ ทบทวนแผนปฏิทินงาน และวันเวลาการติดตามผล ส่วนผู้รับการนิเทศแบบที่ต้องชี้แจงข้อมูล ผู้นิเทศควรทบทวนเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงกิจกรรม เกณฑ์การประเมินความสำเร็จตามเป้าหมาย และนัดวันเวลาสังเกตการสอน สำหรับผู้นิเทศแบบใช้วิธีนิเทศแบบร่วมมือ และผู้รับการนิเทศแบบไม่ชี้แจง ผู้นิเทศควรใช้วิธีการกระตุ้นเสริมแรง (Encouraging) ด้วยการแสดงออกด้วยความสนใจ เต็มใจที่จะรับฟังเรื่องราวปัญหาต่างๆของครู กระตุ้นด้วยคำพูด ท่าทางประกอบ รวมทั้งพูดเสริมกำลังใจ สนับสนุนชมเชย ซึ่งจะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ ดังนั้นในการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูโดยใช้เทคนิค Peer Coaching การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสริมความยั่งยืนด้วยชุมชนการเรียนรู้ ดังนี้) 1) ขอมรับข้อเสนอของครู 2) สร้างขวัญกำลังใจ 3) สนับสนุนให้ครูสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองด้วยเทคนิค Peer Coaching เกิดชุมชนนักปฏิบัติแห่งการพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่องยั่งยืน (Professional Learning Community) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

1.4.7 การต่อเติมตอบสนอง (Reflecting)

เนื่องจากรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนยึดหลักการนิเทศแบบร่วมมือและการนิเทศแบบไม่ชี้แจง ขั้นนี้จึงเป็นการพิจารณาโดยตรง เพื่อสรุปการนิเทศครั้งสุดท้าย ผู้นิเทศอาจพูดสรุปความคิดเห็นตามปัญหาและความต้องการของครู พยายามจับประเด็นสำคัญที่ครูพูดให้มากที่สุด หรืออาจตอบสนองด้วยคำพูด การเสนอของครู เพื่อทบทวนความเข้าใจของผู้นิเทศเกี่ยวกับเรื่องที่ครูพูด เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน รวมทั้งพิจารณาเครื่องมือที่ต้องการทราบจากครู สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ ชาลิต จันทรศรี [26] ศึกษาพิเศษที่เชี่ยวชาญ ได้ชี้แนะเกี่ยวกับสื่อ/วิธีการนิเทศว่า ต้องมีเครื่องมือตรวจสอบว่าครูได้สอนนักเรียนหรือไม่ บางอย่างต้องเริ่มต้นสร้างที่บ้านต้องติดตามที่บ้านนักเรียน ส่วนที่โรงเรียนสอน โดยผ่านกิจกรรม และแต่ละขั้นตอนการนิเทศ ต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ต้องการให้เกิดว่ามีอะไรบ้าง มีหลักฐานร่องรอยอะไร จะประสานงานหรือติดต่อใครได้บ้าง ควรทำคู่มือเล่มเล็กๆเพื่อสะดวกในการดำเนินงาน.....” ดังนั้น ผู้นิเทศควรสะท้อนผลการประเมินผลก่อนการนิเทศ ระหว่างนิเทศ และประเมินผลหลังการนิเทศ สะท้อนผลการนิเทศเป็นวงรอบให้บรรลุเป้าหมายเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืน

1.5 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้นิเทศ (Supervisor) จะต้องเห็นด้วยกับข้อที่ว่าครูเป็นเสมือนลูกค้า (Client) มีความแตกต่างในการพัฒนาครูในเรื่องวิธีการและทักษะ ต้องหาวิธีการเลือกใช้ทักษะและเทคนิคที่จะช่วยพัฒนาครูให้เพิ่มตามศักยภาพของบุคคลและเลือกวิธีการที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับระดับของความคิด (Level of thought) การเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ (Adult Learning) และแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งรูปแบบการนิเทศแบบ CS3P2R จะสำเร็จได้ต้องอาศัยหลักการชี้แนะ (Coaching) ที่จำเป็นได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (Trust and Rapport) การมีเป้าหมายและจุดเน้นร่วมกัน (Focusing) การทำงานอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) การสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection) และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (On-going Development) ซึ่งเป็นรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและบริบทของสถานศึกษา

นอกจากนี้ครูผู้สอน ต้องจัดกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วม ค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมั่นนิเทศติดตามกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักเรียนในลักษณะต่างๆอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากบทบาทของผู้เกี่ยวข้องแล้ว การที่รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษา จะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนนั้น สิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึง คือ จะต้องอาศัยเทคนิคการสร้าง ความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (Trust and Rapport) การมีเป้าหมายและจุดเน้นร่วมกัน (Focusing) การทำงานอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) การสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection) และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (On-going Development) ซึ่งเป็นรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและบริบทของสถานศึกษาได้มากที่สุดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการ

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ชวลิต จันทร์ศรี[26] ยังได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมอีกว่า “..การสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นระบบ มีขั้นตอน มีความต่อเนื่อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเป็นกัลยาณมิตรนิเทศ จะช่วยให้สร้างวัฒนธรรมรูปแบบการนิเทศ ซึ่งถือว่าสำคัญมาก...”

นอกจากนี้ วัชรา เล่าเรียนดี[7] ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเงื่อนไขความสำเร็จในการนิเทศว่า “..ปัจจัยที่สำคัญในการนิเทศการสอน คือผู้นิเทศต้องเป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ (Trust) เป็นผู้ที่ต้องมีการยอมรับ (Commitment) ต้องรู้จักใส่ใจต่อความรู้สึกผู้อื่น (Caring) ต้องมีความรู้ความสามารถจริง (Competence) มีความมั่นคงในอารมณ์และการปฏิบัติ (Constant) ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง (Congruence) และมีความเปิดเผยจริงใจ (Openness)...” ดังที่ เกลิมซัย พันธเลิศ [27] ได้เสนอแนะแนวทางการนิเทศแบบสอนงานไว้ว่า การนิเทศสอนงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นิเทศจะคอยแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูได้วิเคราะห์ตนเองให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หมดไป การนิเทศสอนงานช่วยให้ครูสามารถสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้ครูตระหนักว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น จะต้องใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไร เพื่อที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ขณะเดียวกันผู้นิเทศสอนงานจะให้ข้อมูลความรู้ที่จำเป็นซึ่งครูยังขาดอยู่

2. การยืนยันรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการยืนยันรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การยืนยันรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจจะใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) สอดคล้องกับ อูทุมพร จามรมาน [28] สรุปว่า การยืนยันรูปแบบควรตรวจสอบมีคุณลักษณะ 2 อย่าง คือ 1) การยืนยัน

ความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง เหตุผลระหว่างตัวแปร 2) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยผลการยืนยันนำไปสู่คำตอบได้ 2 ข้อ คือ การสร้างรูปแบบ และการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม ขณะที่ Eisner [29] ได้เสนอแนวคิดการยืนยันรูปแบบในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณคือ การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีความเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนั้น การยืนยันรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ จึงประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิถีดวงญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมินรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่า ที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นรูปแบบที่ให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัชชาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพเราะ พุ่มมัน [30] ได้ศึกษาเรื่องข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยที่พบว่า การยืนยันรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง และผลการใช้ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ [18] ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีความ

เหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้การนิเทศการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2542) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษา.
- [2] ———.(2551) **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียน บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [4] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(2554). **การเสริมสร้าง “คุณภาพนักเรียน”ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [5] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2553). **ข้อเสนอเชิงนโยบาย การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา** กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- [6] ศักดา สถาพรวงษา.(2549).**การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**.วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [7] วัชร เล่าเรียนดี. (2552) **นิเทศการสอน = Supervision of Instruction** (พิมพ์ครั้งที่ 4) นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตร และวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- [8] Cogan, Morris L.(1973).**Clinical Supervision**. Boston:

2. การใช้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นควรกำหนดระยะเวลาในการนิเทศให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

3. ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรได้รับการอบรมก่อนที่จะนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

- Houghton Mifflin Company.
- [9]Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book.
- [10] Harris, Ben M. (1985).**Supervisory Behavior in Education**. 3rd ed Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- [11] Page, S. and Wosket, V. (1994) **Supervising the Counselor. A Cyclical Model**, London: Routledge.
- [12] Brookfield, Stephen D. (1986).**Understanding and Facilitating Adult Learning: A Comprehensive Analysis of Principles and Effective Practices**. San Francisco: Jossey-Bass.
- [13] Glickman, Carl. D., Stephen P. Gordon and Jovita . M. Ross – Gordon(2001). **Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach**. 3rd ed. Massachusetts : Allyn and Bacon.
- [14] Fullan, M.G. (1991). **The New Meaning of Educational Change** . London: Cassell Educational Limited.
- [15] สมาน อัสวภูมิ.(9 กุมภาพันธ์ 2557).รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ,สัมภาษณ์.
- [16] นิรมล ตู้อินดา.(15 กุมภาพันธ์ 2557). รองผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สฟฐ, สัมภาษณ์.
- [17] พรทิพย์ เตียวพานิชย์กิจ. (2539). **การติดตามการดำเนินงาน นิเทศภายในโรงเรียน ประถมศึกษาต้นแบบสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [18] สุเทพ เมฆ.(2540)“การนิเทศภายในโรงเรียน”. การศึกษา

วารสารบริหารการศึกษา มศว

ปีที่ 13 ฉบับที่ 24 มกราคม – มิถุนายน 2559

~ 53 ~

- เอกชน.7(70) : (พฤศจิกายน 2540). 46 - 48.
- [19] ชารี มณีศรี.(2542).**การนิเทศการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4)
กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาการ.
- [20] สุรวิช แก้วอําไพร. (2544) **ภาวะผู้นำทางการนิเทศของ
ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดมูลนิธิ แห่งสภาคริสตจักร
ในประเทศไทย** กรุงเทพฯ : ปรินูญานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [20] ชวลิต จันทรศรี. (10 มกราคม 2557) **ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 1, สัมภาษณ์.**
- [21] วิชัย กันหาชน. (13 มกราคม 2557) **ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต
2, สัมภาษณ์.**
- [22] สัจด์ อุทรานันท์. (2530).**การนิเทศ: หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ.**
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- [23] เกษร ทองแสน (12 มกราคม 2557) **ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต
3, สัมภาษณ์.**
- [24] ระพิน สุวรรณมุข (11 มกราคม 2557) **ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2,
สัมภาษณ์.**
- [25] จันเพ็ญ ปุณนวงค์ (14 มกราคม 2557) **ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1,
สัมภาษณ์.**
- [26] เกลิมชัย พันธุ์เลิศ. 2549. **การพัฒนากระบวนการเสริม
สมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยง โดยใช้การ
เรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียน
เป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- [27] อุทุมพร จามรมาน. (2541) “โมเดล,” **วารสารวิชาการ.** (1-2
มีนาคม), 22-26.
- [28] Eisner, E. (1976). **Education Connoisseurship and
Criticism: Their Form and Functions in Educational.**
- [28] สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2551) **การพัฒนารูปแบบการนิเทศ
การจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน** ปรินูญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [29] ไพเราะ พุ่มม้น (2553) “ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การนิเทศแบบ
เสริมพลังเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง โรงเรียนในระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1” **วิทยากรย** ปีที่ 109,
(ฉบับที่ 11) : 62 – 67.